

172

OBWIESZCZENIE MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 7 kwietnia 1993 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o Trybunale Stanu.

1. Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 12 grudnia 1992 r. o zmianie ustawy o Trybunale Stanu (Dz. U. z 1993 r. Nr 5, poz. 22) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu (Dz. U. Nr 11, poz. 84), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 12 grudnia 1992 r. o zmianie ustawy o Trybunale Stanu (Dz. U. z 1993 r. Nr 5, poz. 22),
- 2) ustawą z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 1993 r. Nr 7, poz. 34)

oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania niniejszego jednolitego tekstu i z zastosowaniem ciągłej numeracji artykułów, ustępów i punktów.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu nie obejmuje:

- 1) art. 3 ustawy z dnia 12 grudnia 1992 r. o zmianie ustawy o Trybunale Stanu (Dz. U. z 1993 r. Nr 5, poz. 22), który stanowi:

„Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”,

- 2) art. 71 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 1993 r. Nr 7, poz. 34), który stanowi:

„Art. 71. Ustawa wchodzi w życie po upływie miesiąca od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisu art. 52, który wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1993 r.”

Marszałek Sejmu: *W. Chrzanowski*

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 kwietnia 1993 r. (poz. 172)

USTAWA

z dnia 26 marca 1982 r.

o Trybunale Stanu.

Art. 1.¹⁾ 1. Trybunał Stanu orzeka o odpowiedzialności osób zajmujących stanowiska państwowe określone w niniejszej ustawie za naruszenie Konstytucji i ustaw.

2. Odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu ponoszą:

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) osoby wchodzące w skład Rady Ministrów,
- 3) prezes Najwyższej Izby Kontroli i prezes Narodowego Banku Polskiego,
- 4)²⁾ Naczelnny Wódz,
- 5) kierownicy urzędów centralnych,
- 6) osoby, którym Prezes Rady Ministrów powierzył kierowanie ministerstwem lub urzędem centralnym,
- 7)³⁾ członkowie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

Art. 2.⁴⁾ 1. Prezydent ponosi przed Trybunałem Stanu odpowiedzialność konstytucyjną oraz odpowiedzialność karną za przestępstwo.

¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 grudnia 1992 r. o zmianie ustawy o Trybunale Stanu (Dz. U. z 1993 r. Nr 5, poz. 22), która weszła w życie z dniem 4 lutego 1993 r.

²⁾ W brzmieniu wynikającym z art. 35 ust. 3 ustawy konstytucyjnej z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 84, poz. 426), która weszła w życie z dniem 8 grudnia 1992 r.

³⁾ Dodany przez art. 58 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 1993 r. Nr 7, poz. 34), który wszedł w życie z dniem 1 marca 1993 r. Zmiana ta powoduje zmianę powołań „pkt 2—6” na „pkt 2—7” w art. 2 ust. 4, art. 5, art. 6 ust. 2, art. 9 ust. 4 oraz art. 13 ust. 1 i 3.

⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy wymienionej w przypisie 1.

2. W okresie sprawowania urzędu Prezydenta nie bierze się pod uwagę odpowiedzialności karnej za te przestępstwa, za które osoba sprawująca ten urząd nie została postawiona w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do Marszałka Sejmu zastępującego Prezydenta.

4. Osoby wymienione w art. 1 ust. 2 pkt 2—7 ponoszą przed Trybunałem Stanu odpowiedzialność konstytucyjną; mogą one ponosić przed Trybunałem Stanu także odpowiedzialność karną za przestępstwo popełnione w związku z zajmowanym stanowiskiem, jeżeli w uchwale o pociągnięciu do odpowiedzialności konstytucyjnej łączne rozpoznanie czynów uznano za celowe.

Art. 3.⁵⁾ Odpowiedzialność konstytucyjna obejmuje czyny, którymi osoby wymienione w art. 1 ust. 2 w zakresie swego urzędowania lub w związku z zajmowanym stanowiskiem w sposób zawiniony naruszyły Konstytucję lub inną ustawę.

Art. 4.⁵⁾ Prawo postawienia Prezydenta w stan oskarżenia przysługuje wyłącznie Zgromadzeniu Narodowemu.

Art. 5.⁶⁾ Prawo do pociągnięcia osób wymienionych w art. 1 ust. 2 pkt 2—7 do odpowiedzialności konstytucyjnej przysługuje wyłącznie Sejmowi.

Art. 6.⁷⁾ 1. Wstępny wniosek o postawienie Prezydenta w stan oskarżenia może być złożony do Marszałka

⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 2 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 4 ustawy wymienionej w przypisie 1.

Sejmu przez jedną czwartą ogólnej liczby członków Sejmu i Senatu.

2. Wstępny wniosek o pociągnięcie do odpowiedzialności osób, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2—7, może być złożony do Marszałka Sejmu przez:

- 1) Prezydenta,
- 2) komisję sejmową powołaną w trybie art. 11 ustawy konstytucyjnej z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 84, poz. 426)⁸⁾, większością 2/3 głosów jej członków,
- 3) posłów, w liczbie co najmniej 115.

3. Wstępny wniosek o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej powinien zawierać:

- 1) określenie osoby podlegającej odpowiedzialności oraz stanowiska państwowego, z którego pełnieniem związana jest odpowiedzialność konstytucyjna,
- 2) określenie zarzutu wraz ze wskazaniem przepisów Konstytucji lub innej ustawy, które zostały naruszone,
- 3) uzasadnienie.

4. Jeżeli wstępny wniosek nie odpowiada warunkom określonym w ustawie, Marszałek Sejmu po zasięgnięciu opinii Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej wzywa wnioskodawcę do jego uzupełnienia w terminie 14 dni.

5. W wypadku nieuzupełnienia wstępnego wniosku w terminie, o którym mowa w ust. 4, Marszałek Sejmu pozostawia wniosek bez biegu.

Art. 7.⁹⁾ Marszałek Sejmu kieruje wniosek do Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej.

Art. 8.¹⁰⁾ Przewodniczący Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej przesyła osobie objętej wnioskiem odpis wstępnego wniosku, informując ją o prawie do złożenia pisemnych wyjaśnień i wniosków dowodowych w wyznaczonym terminie.

Art. 9. 1.¹¹⁾ Komisja Odpowiedzialności Konstytucyjnej może przesłuchiwać świadków i biegłych, żądać od instytucji państwowych i społecznych okazywania wszelkich akt i dokumentów. Osoba, której dotyczy wniosek, jest uprawniona do składania wyjaśnień i zgłaszania wniosków oraz do korzystania z pomocy obrońcy. W postępowaniu przed Komisją Odpowiedzialności Konstytucyjnej stosuje się art. 21 ustawy.

2.¹²⁾ Komisja może zlecić prokuratorowi generalnemu lub Najwyższej Izbie Kontroli przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego co do określonych okoliczności sprawy.

3.¹³⁾ Komisja uchwała sprawozdanie o wystąpieniu do Zgromadzenia Narodowego z wnioskiem o postawienie Prezydenta w stan oskarżenia lub o umorzenie postępowania w sprawie.

4.¹⁴⁾ W stosunku do osób wymienionych w art. 1 ust. 2 pkt 2—7 Komisja uchwała sprawozdanie o wystąpieniu do Sejmu z wnioskiem o pociągnięcie tych osób do odpowiedzialności konstytucyjnej lub o umorzenie postępowania w sprawie.

5.¹⁴⁾ Wniosek o postawienie w stan oskarżenia lub o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej powinien spełniać warunki wymagane przez przepisy Kodeksu postępowania karnego w stosunku do aktu oskarżenia, a wniosek o umorzenie postępowania — zawierać uzasadnienie faktyczne i prawne tego wniosku.

Art. 10.¹⁵⁾ 1. Komisja Odpowiedzialności Konstytucyjnej przedstawia Zgromadzeniu Narodowemu sprawozdanie z przeprowadzonego postępowania wraz z wnioskiem, o którym mowa w art. 9 ust. 3. Uchwała Zgromadzenia Narodowego o postawieniu w stan oskarżenia powoduje, że Prezydent tymczasowo nie może sprawować urzędu.

2. Podejmując uchwałę o postawieniu Prezydenta w stan oskarżenia, Zgromadzenie Narodowe wybiera spośród członków Zgromadzenia dwóch oskarżycieli, z których każdy powinien odpowiadać warunkom wymaganym do powołania na stanowisko sędziego.

3. Po podjęciu przez Zgromadzenie Narodowe uchwały, o której mowa w ust. 1, Marszałek Sejmu przesyła ją przewodniczącemu Trybunału Stanu. Uchwała ta przed Trybunałem Stanu stanowi akt oskarżenia.

Art. 11. 1.¹⁶⁾ Komisja Odpowiedzialności Konstytucyjnej przedstawia Sejmowi sprawozdanie z prac nad każdą przekazaną jej sprawą wraz z wnioskiem o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej lub o umorzenie postępowania w sprawie. Uchwała Sejmu o pociągnięciu do odpowiedzialności konstytucyjnej powoduje zawieszenie w czynnościach osoby, której dotyczy. Uchwała Sejmu o pociągnięciu do odpowiedzialności konstytucyjnej w wypadku osoby, która jest posłem lub senatorem, stanowi wniosek o uchylenie immunitetu poselskiego lub senatorskiego.

2. Podejmując uchwałę o pociągnięciu do odpowiedzialności konstytucyjnej Sejm wybiera spośród posłów dwóch oskarżycieli, z których przynajmniej jeden powinien odpowiadać warunkom wymaganym do powołania na stanowisko sędziego.

3.¹⁶⁾ Po podjęciu przez Sejm uchwały, o której mowa w ust. 1, Marszałek Sejmu przesyła przewodniczącemu Trybunału Stanu uchwałę Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej lub wniosek mniejszości, które w dalszym postępowaniu przed Trybunałem Stanu stanowią akt oskarżenia.

⁸⁾ Powołanie w brzmieniu zmienionym wynikającym z art. 11 ustawy konstytucyjnej wymienionej w przypisie 2.

⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 5 ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 6 ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. c) ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 7 lit. d) ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 8 ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 9 ustawy wymienionej w przypisie 1.

4. Po przekazaniu uchwały o postawieniu w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu nie można wszcząć postępowania karnego o ten sam czyn, a postępowanie wcześniej wszczęte ulega zawieszeniu.

Art. 12.¹⁷⁾ 1. Sprawozdania i wnioski, o których mowa w art. 10 ust. 1 i art. 11 ust. 1 i 3, doręcza się odpowiednio wszystkim członkom Zgromadzenia Narodowego bądź posłom wraz z informacją o udostępnieniu do wglądu akt sprawy; akta te powinny być udostępnione przez okres nie krótszy niż 21 dni przed posiedzeniem, na którym sprawa ma być rozpatrywana.

2. Sprawozdanie Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej może być przez organ, któremu zostało przedłożone, zwrócone Komisji w celu uzupełnienia postępowania; zwracając sprawozdanie organ określa kierunek i zakres dalszego postępowania Komisji.

Art. 13.¹⁷⁾ 1. Uchwałę o postawieniu Prezydenta w stan oskarżenia Zgromadzenie Narodowe podejmuje większością co najmniej 2/3 głosów ogólnej liczby członków Zgromadzenia. Uchwałę o pociągnięciu do odpowiedzialności konstytucyjnej osób, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2—7, Sejm podejmuje bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby posłów.

2. Jeżeli Zgromadzenie Narodowe nie podejmie uchwały o postawieniu Prezydenta w stan oskarżenia w trybie określonym w ust. 1, wówczas przewodniczący Zgromadzenia Narodowego stwierdza umorzenie postępowania w sprawie.

3. Jeżeli Sejm nie podejmie uchwały o pociągnięciu do odpowiedzialności konstytucyjnej osób, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2—7, w trybie określonym w ust. 1, wówczas Marszałek Sejmu stwierdza umorzenie postępowania w sprawie.

Art. 14. Trybunał Stanu zostaje wybrany na pierwszym posiedzeniu Sejmu na okres jego kadencji, z tym że zachowuje on swoje kompetencje do czasu wyboru nowego składu Trybunału Stanu.

Art. 15. 1.¹⁸⁾ Trybunał Stanu składa się z przewodniczącego, dwóch jego zastępców oraz 21 członków i 5 zastępców członków.

2. Przewodniczącym Trybunału Stanu jest pierwszy prezes Sądu Najwyższego. Pozostałe osoby wchodzące w skład Trybunału Stanu wybiera Sejm spoza swego grona, w trybie regulaminowo określonym.

3. W skład Trybunału Stanu mogą być wybrani obywatele polscy korzystający z pełni praw obywatelskich, nie karani sądownie, nie zatrudnieni w organach administracji państwowej. Co najmniej połowa członków Trybunału Stanu powinna składać się z osób posiadających kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska sędziego.

4. Osoby wybrane w skład Trybunału Stanu składają przed Marszałkiem Sejmu przyrzeczenie sędziowskie.

¹⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 10 ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 11 ustawy wymienionej w przypisie 1.

Art. 16. 1.¹⁹⁾ Sędziowie wybrani w skład Trybunału Stanu w wykonywaniu swoich funkcji sędziowskich są niezawisli i podlegają tylko ustawom. Nie mogą być oni pociągnięci do odpowiedzialności karnej ani pozbawieni wolności bez uprzedniej zgody Trybunału Stanu. Dotyczy to również okresu po upływie kadencji w stosunku do czynów związanych z wykonywaniem funkcji w Trybunale Stanu.

2. Sędziowie Trybunału Stanu sprawują swe funkcje nieodpłatnie, z tym że zachowują prawo do diet i zwrotu poniesionych kosztów podróży.

Art. 17. 1. Utrata stanowiska sędziego Trybunału Stanu następuje wskutek zrzeczenia się funkcji, trwałej utraty zdolności do wykonywania czynności albo skazania prawomocnym wyrokiem sądu.

2. W razie wygaśnięcia mandatu więcej niż trzech członków Trybunału Stanu lub ich zastępców Sejm dokonuje wyboru uzupełniającego.

Art. 18. 1.²⁰⁾ W postępowaniu przed Trybunałem Stanu oraz Komisją Odpowiedzialności Konstytucyjnej stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego, chyba że niniejsza ustawa stanowi inaczej. Trybunał Stanu orzeka jako sąd w pierwszej instancji oraz jako sąd w drugiej instancji.

2. W warunkach określonych w art. 2 Trybunał Stanu może:

- 1)²¹⁾ zlecić prokuratorowi generalnemu przeprowadzenie w określonym zakresie postępowania co do czynu wypełniającego znamiona przestępstwa, a w razie gdy postępowanie takie zostało już wszczęte — przedstawienie zebranych materiałów wraz z wnioskiem co do dalszego postępowania w sprawie,
- 2) przejąć do łącznego rozpoznania sprawę, która toczy się już przed sądem.

Art. 19. 1.²²⁾ W pierwszej instancji Trybunał Stanu orzeka w składzie: przewodniczący i 4 członków.

2.²³⁾ W drugiej instancji Trybunał Stanu orzeka w składzie: przewodniczący i 6 członków, z wyłączeniem sędziów, którzy uczestniczyli w rozpatrzeniu sprawy w pierwszej instancji. Jeżeli członek Trybunału Stanu nie może pełnić swych funkcji, w jego miejsce wstępuje najstarszy wiekiem zastępca członka.

3. Poza rozprawą główną Trybunał Stanu orzeka w składzie: przewodniczący i 2 członków.

4. Obsługę kancelaryjną Trybunału Stanu zapewnia Sąd Najwyższy.

¹⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 12 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 13 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

²¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 13 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

²²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 14 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

²³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 14 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

Art. 20.²⁴⁾ Trybunał Stanu rozpatruje sprawę w granicach określonych w uchwale Zgromadzenia Narodowego albo Sejmu.

Art. 21. Osoby składające wyjaśnienia przed Trybunałem Stanu, jak również świadkowie i biegli zwolnieni są od obowiązku zachowania tajemnicy państwowej.

Art. 22. W postępowaniu przed Trybunałem Stanu powództwo cywilne jest niedopuszczalne.

Art. 23. 1.²⁵⁾ Ściganie przed Trybunałem Stanu jest dopuszczalne w okresie 10 lat od popełnienia czynu, chyba że czyn stanowi przestępstwo, dla którego przewidziany jest dłuższy okres przedawnienia. Okoliczność, że sprawca nie sprawuje już urzędu lub nie piastuje funkcji, nie stoi na przeszkodzie do wszczęcia i prowadzenia postępowania.

2.²⁶⁾ Odpowiedzialność konstytucyjną przed Trybunałem Stanu, o której mowa w art. 2, ponoszą także osoby wchodzące w skład byłej Rady Państwa, z zastrzeżeniem ust. 1.

3.²⁶⁾ Złożenie wstępnego wniosku, o którym mowa w art. 6 ust. 2, przerywa bieg przedawnienia.

Art. 24. Wykluczenie jawności rozprawy przed Trybunałem Stanu może uzasadnić wyłącznie wzgląd na bezpieczeństwo Państwa lub tajemnicę państwową.

Art. 25. 1. Za czyny przewidziane w art. 2 ust. 1 i 4, o ile nie wypełniają znamion przestępstwa, Trybunał Stanu wymierza łącznie lub osobno następujące kary:²⁷⁾

- 1)²⁸⁾ utratę czynnego i biernego prawa wyborczego na urząd Prezydenta oraz do Sejmu, Senatu i rad gmin,
- 2) zakaz zajmowania kierowniczych stanowisk lub pełnienia funkcji związanych ze szczególną odpowiedzial-

²⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 15 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁵⁾ Według numeracji ustalonej przez art. 1 pkt 16 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 16 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 17 lit. a) tiret pierwsze ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 17 lit. a) tiret drugie ustawy wymienionej w przypisie 1.

nością w organach państwowych i w organizacjach społecznych,

- 3) utratę wszystkich lub niektórych orderów, odznaczeń i tytułów honorowych oraz utratę zdolności do ich uzyskania.

2. Kary dotyczące utraty praw i zakazów, o których mowa w ust. 1, mogą być orzekane na czas od 2 do 10 lat, z tym że kara, o której mowa w ust. 1 pkt 2, może być orzekana na stałe.

3. Trybunał Stanu może, z uwagi na szczególne okoliczności sprawy, poprzestać na stwierdzeniu winy oskarżonego.

4.²⁹⁾ W razie uznania przez Trybunał Stanu zawinionego popełnienia czynów przewidzianych w art. 2 ust. 1 i 4, Trybunał orzeka odpowiednio w odniesieniu do Prezydenta — złożenie go z urzędu, a w odniesieniu do pozostałych osób — utratę zajmowanego stanowiska, z którego pełnieniem związana jest odpowiedzialność konstytucyjna.

Art. 26. Za czyny wypełniające znamiona przestępstwa Trybunał Stanu wymierza kary przewidziane w ustawach karnych.

Art. 27. Sejm uchwała regulamin czynności Trybunału Stanu.

Art. 28.³⁰⁾ Trybunał Stanu właściwy jest również w sprawach czynów popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, o ile w czasie popełnienia były one zabronione pod groźbą kary. Jeżeli czyn uprzednio popełniony polegał na zawinionym naruszeniu Konstytucji lub innej ustawy, Trybunał Stanu ogranicza się do stwierdzenia dokonanych naruszeń prawa.

Art. 29. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.³¹⁾

²⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 17 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

³⁰⁾ Oznaczenie ust. 1 oraz treść ust. 2 skreślone stosownie do art. 1 pkt 18 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³¹⁾ Ustawa została ogłoszona 6 kwietnia 1982 r.